

De zusjes uit het Verzonken Moeras

Over het boek

Auteur: Lucy Strange

Illustrator: Helen Crawford-White

Vertaler: Aleid van Eekelen-Benders

Uitgeverij: Gottmer

Over de maker

Als je de foto van **Lucy Strange** op het internet bekijkt zou je nooit denken dat ze gek is op griezelverhalen, ze is een vrolijke jonge vrouw met een ondeugende glimlach. Ze woont in Kent met haar man en haar zoontje. Daar vond ze de inspiratie voor dit boek: in het moerasland van Zuid-Engeland, waar de zee voortdurend het land overstroomt en dwaallichtjes de bijgelovige mensen van het rechte pad lokken. Haar verhalen zijn een mix van historische gebeurtenissen en folklore met veel fantastische en spookachtige elementen. En met succes want ze heeft heel wat prijzen gewonnen.

1. HET VERHAAL

Willa, 12 jaar, woont met haar vijf zussen op de boerderij in het dorp Holte-in-het-Moeras. Moeder is gestorven in het kraambed. De meisjes worden opgevoed door hun grootmoeder. De vader, "papper" is een luie, wrede dronkaard, hij gelooft dat er een vloek rust op hem omdat hij zes dochters heeft. Willa is razend als hij Grace uithuwelijkt aan Silas, in ruil voor een paard, Flint. De dorpelingen zijn heel bijgelovig en wantrouwen iedereen die boeken leest, maar opoe heeft een geheime boekenkast en leert de meisjes lezen. Zoals het verhaal van de zusjes Gloria en Gytha die een boek schreven over de wrede Moeraskoning.

Als het Vollemaanscircus naar het dorp komt verdwijnt Grace. Is ze met het circus mee om te ontsnappen aan Silas? Papper moet Flint nu teruggeven maar weigert. Na een heftige ruzie met papper loopt Willa weg om Grace te zoeken. Ze neemt Flint mee en van de vader van Fergus, het vriendje van Freya, krijgt ze een landkaart. De zusjes hebben haar ook een kompas, een tondeldoos om vuur te maken en hun moeders broche meegegeven. Die komen goed van pas want haar tocht door het gevaarlijke, stinkende drasland, met dwaallichten en spookachtige dode gezichten van verdoolde zielen is zwaar en akelig. Ze krijgt moeraskoorts en vindt onderdak bij brave mensen. Papper en Silas zijn haar achterna gekomen. Ze kan ontsnappen maar hoort haar vader om hulp roepen, ook hij heeft moeraskoorts. Willa kan hem niet achterlaten en helpt hem het moeras uit. Papper is doodziek en ijlt, hij denkt dat Willa zijn vrouw is en vraagt haar vergeving want hij heeft de dorpelingen gezegd dat opoe een heks is. Willa wil meteen terug met de doodzieke papper om haar grootmoeder te redden. De oude vrouw Cooper, die altijd al jaloers was op opoe, heeft de dorpelingen opgehitst. Ze is een heks en moet dus in de duikstoel. Maar opoe loopt in plaats daarvan in het onweer de heuvel op naar de begraafplaats, met een lange staf in haar hand. Daar slaat de bliksem in. Opoe is dood. Sommige dorpelingen hebben spijt, anderen denken dat de zusjes allemaal heksen zijn. Willa leest een brief van opoe en begrijpt eindelijk waarom papper haar haat. Hij vindt dat zij haar tweelingbroertje vermoord heeft, zijn enige zoon, dat kan hij haar niet vergeven. Het is de kleine Darcy die haar vader zal verplegen tot hij overlijdt en ze zal ook zijn graf graven, precies zoals de vloek voorspelde. Maar waar is Grace? Willa gaat terug naar het circus en ontmoet de Moeraskoning, of is het

een waandenkbeeld? Hij lokt haar naar zich toe en dan voelt ze de hand van haar tweelingbroer. Ze krijgt de kracht om het licht van de Moeraskoning te doven en Grace te bevrijden. De trouwe Flint vertrappelt het monster. Grace kan niet vertellen waar ze al die maanden was, ze herinnert zich niets meer. De dorpingen komen zich verontschuldigen en bieden aan te helpen op de boerderij. Silas eist zijn bruid op maar Grace weigert. En hij krijgt ook zijn paarden niet mee. De zes zusjes kunnen op hun boerderij blijven. Opoe en hun moeder zullen over hen blijven waken...

1.1. Cover

- Wat zie je op de cover? Drie meisjes, hand in hand, een circustent, een kale boom, een rat, golven enz.
- Wat zie je op de achterflap? Een brandende olielamp, ook weer die kale takken ...
- Wat dacht je toen je het boek voor het eerst zag? Spannend? Griezellig? Romantisch?
- Bekijk je de cover anders nu je het boek gelezen hebt?
- Kijk nog eens naar het slot. "Zes zusjes, zij aan zij, als een rijtje papieren poppetjes." (p.174) Waarom staan er geen zes poppetjes? Zijn dit de oudste zussen? Of koos de illustratrice er gewoon voor omdat het mooier was en minder vol?!

1.2. Personages

De zes zusjes Fernsby: Grace, Freya, Willa en de drieling Dolly, Didi en Darcy. Hun grootmoeder en hun vader: papper. De rijke boer Silas, Fergus het vriendje van Freya. De oude dorpsvrouw Cooper.

- **Willa** is de heldin van het boek. Ze is 12 jaar. Dapper en vastberaden om haar zus terug te vinden. Ze voelt zich een buitenbeentje, minder mooi dan haar zussen. (p.99) Later zal ze beseffen dat ze altijd haar tweelingbroer mist. Volgens de vloek moet zij het boerenwerk doen, en gek genoeg klopt het wel want ze houdt van het land en is een goede schapenboerin. (p.115)
- **Vader Nate Fernsby**, "papper": Vroeger was hij vrolijk maar na de dood van zijn vrouw werd hij een onuitstaanbare kerel die zijn verdriet verzoop. (p.215) Hij is er niet als zijn kinderen hem nodig hebben. Hij is iemand die altijd een zondebok zoekt: de dood van baby Colt is de schuld van Willa en Darcy zou haar moeder vermoord hebben. Hij is ijdel en wil graag gezien worden als een echte heer. Hij gelooft rotsvast in de vloek en houdt daarmee ook zijn dochters in de klem.
- **Opoe**: De boerderij is van haar. Ze is niet bang van papper; hij is wel bang voor haar, hij denkt dat ze misschien wel een heks is. Ze is wijs en lief en zorgt voor haar zes kleindochters. Ze wil "dat ze zich niet laten intomen door andere mensen met hun bijgeloof en hun vloeken." (p.192) Als de dorpingen haar bedreigen kiest ze er zelf voor om te gaan, want zij weet dat bliksem je kan doden.
- **De Moeraskoning**: Hij is een kwade geest die mensen in het drasland lokt. (p.36)
  - Bestaat hij echt?
  - Heb je gemerkt dat hij grasgroene ogen heeft? Net zoals het mannetje van het schimmenspel (p.59, 248) en zoals Silas? (p.271)
  - Waarom is dat denk je? Wat wil de schrijfster zeggen? Dat het alledrie onbetrouwbare kerels zijn? Dat ze het kwade zijn? Of is de Moeraskoning een verzinzel? Of past het gewoon in dit gothic griezelverhaal waarbij je niet hoeft te weten wat echt is en wat fantasie?

1.3. Stijl

- Lucy Strange schrijft heel beeldend. Kun je mooie vergelijkingen vinden?
  - "Ik hoopte dat (mijn woorden) echt klonken en niet als brokjes kaas in een muizenval. (p.47)
  - "Opoe, dik ingepakt in wintersjaals, waar haar gezicht als het kopje van een egel bovenuit piepte." (p.64)
  - "... werden de dagen langer, als een hond die zich uitrekt in de middagzon." (p.37)
  - "Flint berijden [...] voelt alsof je wordt voortgedragen op de kam van een reusachtige witte golf of op een wolk die meedrijft met de wind." (p.106)
  - "Ik had een gevoel alsof ik elk moment kon ontploffen van (...) de lichtjes, de geuren, het wonderbaarlijke van alles." (p.51)

- De taal van de vader is dan weer heel anders... hoe praat papper over zijn dochters?
  - “Ga naar de hel, jullie allemaal, ‘t hele rottige stel, opgeruimd staat netjes.” (p.34)
  - “Stomme kiekens.” (p.46)
  - “Als jij me ooit nog eens bedreigt [...] draai ik die magere nek van je om en smijt je in de put verdomme.” (p.95)

1.4. Genre

In haar nawoord noemt de schrijfster dit een “gothic plattelandssprookje”.

- Wat is “gothic”? Je hoort er “gotiek” in, dat is een bouwstijl met hoge puntvormige ramen. Het werd een apart genre toen Engelse schrijvers rond 1790 hun romans situeerden in sombere kastelen uit de middeleeuwen. Typisch voor die boeken is de beklemmende sfeer en de bovennatuurlijke, griezelige gebeurtenissen. Het waren eerlijk gezegd vaak flutboekjes, maar grote schrijvers als Charles Dickens en Jane Austen hebben ook gothic novels geschreven. Nu kennen we “gothic” vooral door films, bijvoorbeeld “The Addams Family” en gothic kledingstijl en make-up met veel zwart.

1.5. Vertelperspectief / structuur

- Dit is een Ik-verhaal: verteld door Willa en je wordt er meteen ingegooid want ze begint in de tegenwoordige tijd: “Ik kijk in de ogen van een reusachtig wit paard.” Na de eerste paragraaf gaat ze verder in de verleden tijd, ze vertelt wat er allemaal gebeurd is, tot de verdwijning van Grace. Pas in het tweede deel, Voorjaar, als haar echte avontuur begint, lees je alles in de tegenwoordige tijd, alsof je het ter plekke mee beleeft. Het is niet duidelijk wanneer dit verhaal speelt. Waarschijnlijk ergens in de 17e eeuw, in de tijd dat er in Engeland nog heksenvervolgingen waren.
- Er zijn drie delen: Midwinter, Voorjaar en Midzomer. Je ziet iedere keer dezelfde circustent als op de cover. Ieder deel wordt ingeleid met een tekst, geschreven door May Fernsby, de moeder van de meisjes. (p.8, 68, 202)
  - Waar gaat die tekst over? Het vertelt iets over het seizoen en het landschap.
  - Is het een gedicht? Zo ziet het er visueel uit, het is ook ritmisch met iedere keer een nieuwe zin. En het leest ook heel poëtisch en beeldend. Maar het rijmt niet en dat moet ook niet!

1.6. Einde

- Hoe eindigt het boek? De zussen blijven op de boerderij.
- Wat dacht je toen het boek uit was? Mooi!? Of: gaat Grace trouwen met Joss en Freya met Fergus?
- Wat gaat Willa doen? Wordt zij de boerin?
- Hoe zit dat nou met die Moeraskoning?!

Zoals het hoort in een gothic verhaal waarin realiteit en fantasy voortdurend in elkaar overlopen, blijven er nog heel wat onbeantwoorde vragen. Je kunt het op twee manieren lezen: ofwel laat je je helemaal onderdompelen in het sprookje en en accepteer je alles, hekserij, waarzegsters, griezelige moeraswezens, de heleboel. Ofwel blij je nuchter en lees je het als een relaas hoe mensen vroeger zich lieten vangen door bijgeloof en onwetendheid.

- Hoe lees jij het?

2. VERWERKING

2.1. De vloek

- Waarom moet Grace trouwen? Papper wil status hebben, door het mooie paard Flint zal hij een echte heer lijken. (p.70) Maar de echte reden is dat hij gelooft in de Vloek van Zes Dochters. Lees het rijmpje eens voor. (p.6)

Als hij ervoor kan zorgen dat “de eerste meid goed trouwt” zal de zesde, Darcy dus, hem niet moeten begraven. “ ‘Ga door,’ gromt papper. ‘Freya moet thuisblijven en Willa moet op de boerderij werken en Dolly en Didi moeten trouwen want anders...’ Darcy zegt het kort en duidelijk: ‘Anders legt de zesde dochter jou in ‘t graf. Morsdood.’ ” (p.93)

2.2. Bijgeloof

- Wat is bijgeloof? Vroeger waren mensen vaak heel bijgelovig. Ze geloofden in bovennatuurlijke krachten of machten. In hekserij, spoken en monsters. Ze dachten dat sommige dingen ongeluk brengen en andere geluk. Door de ontwikkeling van de wetenschap veranderde dat wel natuurlijk. Nu weten we meer over de bliksem bijvoorbeeld: opoe werd neergebliksemd omdat ze een stok droeg die de bliksem aantrok. En dwaallichtjes die je meelokken? Dat zijn geen vervloekte zielen maar gassen die ontsnappen uit het moeras.
- Maar toch blijven mensen ook nu nog bijgelovig! Kun je voorbeelden geven? Een zwarte kat tegenkomen, of onder een ladder doorlopen, dat brengt ongeluk. Een klavertje vier of een vallende ster zien brengt geluk. Sommige voetballers hebben hun speciale gelukstruitje.
- Ben jij soms bijgelovig..?
- Kan je voorbeelden vinden van het bijgeloof in dit boek?
  - “Darcy is ‘n vloek voor deze familie,” brabbelde papper. “Zij heeft er zes van gemaakt. Zij heeft de vloek over ons afgeroepen.” (p.30)
  - “De Moeraskoning verzond allerlei bijgeloof ... zodat de mensen niet tegen hem in opstand durfden te komen... De mensen werden overal bang voor, voor boeken en slimheid, voor eksters en zwarte katten, voor bloedmanen en zelfs voor hun eigen dochters.” (p.37)
  - “Het brengt vreselijk ongeluk als je naar de bloedmaan kijkt of als hij jou ziet. Vreselijk ongeluk! Dat weet iedereen!” (p.120)
- Wat vindt opoe van bijgeloof? Zij gaat er tegen in: “Bijgeloof doet ons kwaad. ‘t Verlamt ons van angst.” (p.30)
- Maar toch laat ze de meisjes het verhaal van de Moeraskoning uit haar geheime boekenkast lezen, waarom? “Zelfs als ze verzonnen zijn, zitten verhalen vol waarheid. Verhalen zijn de plek waar we leren en voelen en dromen.” (p.31) Opoe weet dat er wijze lessen zitten in verhalen; de legende van Gloria en Gytha leerde de meisjes bijvoorbeeld dat je maar beter niet in het drasland kunt verdwalen en ‘t verschil kunt zien tussen een dwaallicht en een waarachtig licht.” (p.39)
- Is dat ook zo voor de boeken die jullie lezen? Heb je iets opgestoken, ben je iets nieuws te weten gekomen?

2.3. Mooie en minder mooie plattelandsgebruiken

Folklore speelt een belangrijke rol in dit boek. In het woord hoor je het Engelse folk = volk en lore = overlevering. Het zijn gebruiken, verhalen en tradities die trouw in ere werden gehouden.

- Kun je er een paar noemen?
  - De voorjaarsbeloften (p.70)
  - De ceremonie van de voorjaarsvuren, de Groene Man en de Geest van de Aarde (p.75-89)
  - Sommige zijn minder mooi, zoals de duikstoel (p.20 en 189)
  - De begraafplaats met bomen voor iedere overledene. (p.72) Maar tegenwoordig planten mensen ook bomen om iemand te herinneren of om iets te vieren.
    - Willa wil een wilg. Welke boom zou jij kiezen?
- Ken je volksgebruiken van nu?

Paasvuren, het planten van de meiboom, het blazen op de midwinterhoorn, schutterijen, vendelzwaaien, Sinterklaas, de dag van de oude ambachten, volksdansen enz. En wist je dat vuurwerk op oudejaarsdag ook een heel oud gebruik is? Mensen dachten vroeger dat ze zo de boze geesten wegjaagden.

2.4. De gespleten ziel

Pas laat in het boek ontdekt Willa dat ze een tweelingbroer had die na de geboorte stierf. Dan begrijpt ze waarom ze zich soms zo eenzaam voelt: “Mijn andere helft. Ik ben me altijd bewust geweest van die leegte in me, die pijnlijke eenzaamheid.” (p.217)

Ze is een gespleten ziel. Al eerder in het boek heb je daar aanwijzingen voor gekregen: Over Gytha: “Wat is gespleten, Willa? Dat betekent dat ze zich verscheurd voelde, doormidden gescheurd.” (p.37)

Dat verdrietige, verscheurde gevoel dat altijd in me zit...” (p.164) Op pagina 39 geeft opoe zelf een hint: “‘Iemand zou die Moeraskoning moeten tegenhouden.’ mompelt Darcy ... Opoe gaf haar een kus. ‘Nog zo’n moedig wezen. Nog ‘n gespleten ziel misschien. ‘ ”

Maar Freya vindt dat iedereen gespleten is: “We worden bij de geboorte van onze moeder gespleten en door afstand en dood van de mensen van wie we houden. ... Maar dat wil niet zeggen dat we kapot zijn, of dat we alleen zijn.” (p.207)

→ Dat is wel heel wijs van Freya! Herken je dat gevoel?

2.5. Sterke vrouwen en nare mannen

→ Wat vind je van het beeld van vrouwen en moeders in dit boek?

Er is één onsympathieke vrouw in dit verhaal, en die wordt op het eind toch weer aardig: mevrouw Cooper. Maar verder zijn vrouwen én meisjes sterk, stoer, rechtvaardig, moedig, creatief, wijs en zorgzaam! Allereerst Opoe natuurlijk, maar ook Willa en haar zussen zijn geen doetjes. En hun overleden moeder May Fernsby schreef boeken ook al was het verboden.

Opoe weet: “ ‘n Dochter is niet minder waard dan een zoon.” (p. 218) en wil dat haar kleindochters zich niet laten intomen. (p.192)

→ De mannen komen er bekaaid van af... Papper, Silas en ook de Moeraskoning zijn bepaald geen fijne kerels! Wie zijn de normale, goedwillende mannen?

Fergus Moss en zijn vader. (p.75) de man Amos, die haar samen met zijn vrouw Sarah verzorgt als ze moeraskoorts heeft. (p.140)

2.6. En ook nog

- Moeraskoorts, of malaria kwam in België nog voor tot in 1939. De “bijtvliegjes” (p.135) zijn malariamuggen. Je kunt malaria nog steeds oplopen in bepaalde delen van de wereld. Gelukkig zijn er medicijnen want de ziekte is dodelijk.
- Willa zegt op bladzijde 222 dat Darcy “de veerman” van haar vader is, degene die hem in de wereld hierna zou afleveren. Dat komt uit de Griekse mythologie: de doden werden door de veerman Charon over een rivier naar het dodenrijk gevaren. Opoe heeft de meisjes dus vast ook met die verhalen kennis laten maken.
- Op bladzijde 269 zegt Didi over het hondje Donder: “Hij laat ons geen bonnet op zijn kop zetten, maar hij is toch wel lief.” Bonnet is zowel in het Engels als het Frans een muts !

VERDER LEZEN

- Thornhill / Pam Smy en Imme Dros (vert.) (Ploegsma, 2017)
  - Raven's gate / Anthony Horowitz en Jef van Gool (vert.) Clavis, 2015
-

Juryleden kunnen online op de boeken reageren. Ga naar www.deleesjury.be, klik op 'Lezen' en dan op de juiste leeftijdsgroep en het boek in kwestie.